

भोजनं चोरयित्वा तु मल्लिका जायते नरः ।
हृत्वात्रैव मार्जारस्तिलहृत्तैव भूषिकः ॥
इतं हृत्वा च नकुलः काको मङ्गरमामिवम् ।
मधु हृत्वा नरो दंशः पूषं हृत्वा पिपीलिकः ॥
अपो हृत्वा तु पापात्मा वायसः सम्प्रजायते ।
हृते कांसे च हारीतः कपोतो वा प्रजायते ॥
हृत्वा तु काश्चनं भाण्डं कृमियोनौ प्रजायते ।
कार्पासिके हृते क्रौञ्चो वक्रिहृत्ता वक्रस्तथा ॥
मयूरो वर्णकं हृत्वा शकं पञ्च जायते ।
जीवज्जीवकतां याति रक्तवस्त्रापह्नवः ॥
कुकुन्दरिः शुभान् गन्धान् वंशं हृत्वा शशो भवेत् ।
सहः कलापहरणे काष्ठहृत् काष्ठकीटकः ॥
प्रव्यापहृद्दिग्लु पङ्कुर्यावापह्नवः ।
शकहृत्ता च हारीतस्तोयहृत्ता च चातकः ॥
गृहहृत्तकान् गत्वा रौरवादीन् सुदारुणान् ।
दृष्ट्वा गुल्मलतावल्लीवृक्षारतस्तान् व्रजेत् ॥
एष एव क्रमो दृष्टो गोसुवर्णादिहारिणां ।
विद्यापहारी मूकश्च गत्वा च नरकान् बह्वन् ॥
असमिद्धेऽग्नौ ज्ञते च मन्दाग्निः सम्प्रजायते ।
परनिन्दा कृतघ्नत्वं परमस्मादघातनम् ॥
नैर्दुष्टं निर्दुष्टत्वश्च परदारोपसेवनम् ।
परस्वहरणाशौचं देवतानाञ्च कुत्सनम् ॥
निहन्त्य वध्वर्णं नृणां कार्पासश्च नृणां लुधः ।
उपलक्ष्यादि जानीयात् सुक्तानां नरकादनु ॥
दयाभूतेषु सम्वादः परलोकं प्रतिक्रिया ।

सत्त्वं हितार्थता चोक्तिर्वेदप्रामाण्यदर्शनम् ॥
गुरुदेवविपूजा च केवलं साधुसङ्गम् ।
सत्क्रियाभ्यसनं मैत्री स्वर्गिणां वक्तव्यं विदुः ।
अष्टाङ्गयोगविज्ञानात् प्राप्नोत्यात्यन्तिकं फलम् ॥
इति भावडे कर्मविपाकः २२६ अध्यायः ॥
शातातपभट्टगुभरतोक्तः पापभोगप्रायश्चित्तानां
विवरणग्रन्थः । प्रायश्चित्तविहीनपापिनां नरकान्ते
प्रतिजन्म तत्पापसूचितरोगयुक्तं शरीरं भवति ।
नृणां दुष्कर्मैना रोगा जपदेवार्चनहोमदाना-
दिभिः शुभं यान्ति ॥ * ॥ महापातकजा रोगाः सप्त-
जन्मसु जायन्ते । तद्यथा—कुष्ठम् । राजयक्षा ।
प्रमेहः । ग्रहणी । मूत्रच्छेदम् । अस्मरी । कासः ।
अतोसारः । मग्नरः । दुष्टव्रणः । गण्डमाषा ।
पक्षाघातः । अक्षिनाशनम् । इत्यादयः । अथ
सम्पूर्णं प्रायश्चित्तम् ॥ * ॥ उपपापोद्भवा रोगाः
पञ्चजन्मसु जायन्ते । तद्यथा—जौलदरम् ।
यक्षत् । झीङ्गा । भूलम् । व्रणः । श्वासः । जीर्णज्वरः ।
कुर्हिः । अमः । मोहः । गलघटः । रक्तान्दम् ।
विसर्पः । इत्यादयः । अथ चर्द्धं प्रायश्चित्तम् ॥ * ॥
पापसमुद्भूता रोगाः त्रिषु जन्मसु जायन्ते ।
तद्यथा—दण्डापतनकः । चित्रवपुः । कम्पः ।
विचर्चिका । वल्लीकः । पुण्डरीकम् । इत्यादयः ।
अथ बह्वांशं प्रायश्चित्तम् ॥ * ॥ अतिपापात्
अर्धं व्याधयः रोगा भवन्ति अन्ये बह्वधा रोग-
सङ्गराश्च ॥ * ॥ अथ दानादिषु साधारणविधिः ।

गोदाने सुशीला सवत्सा पयस्विनो गौः । दण्डदाने
शुक्लवस्त्रकाञ्चनसहितः सुभोऽनघान् । भूदाने
दशनिवर्तनपरिमिता भूः । सुवयदाने शतनिवर्त-
नस्य तदर्द्धाङ्गं वा । अश्वदाने उपस्करसहित-
सुशीलान्शः । महिषदाने स्वर्गायुधयुक्तमहिषी ।
गजमहादाने सुवर्णफलसहितगजः । देवार्चने
लक्षोच्चावघट्टपदानम् । ब्राह्मणभोजने सहस्र-
दिनेभ्यो मिष्टान्नदानम् । रुद्रजपे लक्षसङ्ख्यक-
पुष्पकराक्षकचक्रपूजनान्तर्गतं एकदशरुद्रजपः
तद्दशांशसप्ततृगुलक्षहोमः वरुणमन्त्रैरभियेचनश्च ।
धान्यदाने षष्ठिसङ्ख्यकखारी परिमितधान्यम् ।
वस्त्रदाने कर्पूरमिश्रितपट्टवस्त्रद्वयम् ॥ * ॥

अथ प्रायश्चित्तग्रहणानुष्ठानादि । दश पञ्चाष्ट-
चतुरो वा ब्राह्मणानुपवेश्य तेषामनुज्ञया प्राय-
श्चित्तसुपकृत्य विष्णुं सम्पूज्य निजकाम्यया सङ्गृह्य
द्विजेभ्यो धेनुं शक्तिवो दत्त्वा वा दत्त्वा तान् वस्त्रा-
लङ्काराद्यैरुत्तमैः दण्डप्रमाणेन प्रायश्चित्तं याचेत् ।
तेषामनुज्ञया प्रायश्चित्तं यथाविधि कृत्वा परिपूर्णा-
र्थान् तान् यथाविधि अर्चयित्वा तेभ्योऽनुज्ञामा-
श्लिष्य प्रतिगृह्य ब्राह्मणान् भोजयित्वा वन्द्यभिः
सह भोक्तव्यम् । इति शातातपयिककर्मविपाक-
प्रथमाध्यायविवरणम् ॥ * ॥ जन्मान्तरीयमहापातक-
श्रेष्ठचित्रकुलखादिरोगाणां प्रायश्चित्तं पराकत्रतं
महापातकादतिपातकस्य गुरुत्वात्तच्छेषजन्मगतत्
कुष्ठरोगस्य प्रायश्चित्तं द्विगुणम् । इति स्मार्त्ताः ॥ * ॥

अथ शातातपोक्तहिंसास्तेयाऽग्न्यागमनाऽगतिप्रायश्चित्तानि क्रमेण लिख्यन्ते ॥

पापी	रोगी	प्रायश्चित्तम्
१ अजाघाती	१ अधिकाङ्गः	१ विचित्रवस्त्रयुक्तां अजां दद्यात् ॥
२ अश्वहन्ता	२ वक्रतुण्डः	२ शतपलानि चन्दनानि दद्यात् ॥
३ उरभ्रवाती	३ पाण्डुरोगी	३ ब्राह्मणाय पञ्चपरिमितकस्तूरिकां दद्यात् ॥
४ उष्ट्रहन्ता	४ विस्तारसरः	४ कर्पूरकं फलं दद्यात् ॥
५ काकघाती	५ कर्णहीनः	५ दृष्ट्वा मां दद्यात् ॥
६ कारुहन्ता	६ रूक्षः	६ शुक्लवर्णदण्डमं दद्यात् ॥
७ खरहन्ता	७ खररोमा	७ कण्ठगुल्लिवत् प्रायश्चित्तं कुर्यात् ॥
८ गजघाती	८ सर्वकार्यव्यसिद्धार्थः ...	८ प्रासादं कारयित्वा गणेशप्रतिमां स्थापयेत् अथवा कुजस्थप्राकैः पूषेभ्य गण- शान्तिपूर्वकं लक्षसंख्यकगणेशमन्त्रं जपेत् ॥
९ गोत्रहा	९ कुष्ठी निर्वृणश्च	९ शतप्राजापत्यव्रतक्षरित्वा ब्राह्मणाय भूमिं दक्षिणां दत्त्वा भारतं गृह्णयात् ॥
१० भोवधी	१० कुष्ठी	१० पञ्चपलवसंयुक्तपञ्चवर्णसमन्वितरक्तचन्दनलिप्ताङ्कुररक्तपुष्पाभ्यारणितैकरक्तकुम्भं द- क्षिणस्यां दिशि संस्थाप्य तत्र तिलचूर्णपूरितताम्रपात्रं विन्यस्य तदुपरि निष्कमितसुवर्ण- निर्मितयमदेवं पुरुषसूक्तमन्त्रेण संपूज्य पापं मे श्राव्यतामिति प्रार्थयेत् । ततः सामविष्णु ब्राह्मणस्तत्र कण्ठे सामपारायणं कुर्यात् । ततो दशांशं सर्वपां दत्त्वा पात्रमाख्यामि- मेचनं कुर्यात् । ततो “यमोऽपि महिषारूढो दण्डपाणिर्भयानकः । दक्षिणाश्रापतिर्देवो मम पापं व्यपोहतु” इति मन्त्रेण यजमानो यमं विदुष्य तं आचार्यस्य निवेद्य सङ्गृह्ण- माचरेत् ॥
११ तद्वहन्ता	११ केकरेक्षः	११ गुरुमर्गं धेनुं दद्यात् ॥